

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QITUVCHINING DIDAKTIK MATERIALLARDAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI

Mamadaliyeva Yorqinoy Zokirjonova

Namangan viloyati Yangi Namangan tumani 35-umumta'lim maktabi boshlang'ich sinf o'qituvchisi. Tel. 93-132-00-74

Islomjonova Mohichehra Xurshidbek qizi

Namangan davlat universiteti Filologiya va tillarni o'qitish o'zbek tili yo'nalishi 2-boshqich talabasi. Tel: 50-072-15-71.

mohichehraislomjonova478@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda didaktik materiallarning samaradorligi o'rganilib, ularning o'quvchilar faolligini oshirish, kognitiv rivojlanish va ta'lim natijalarini oshirishdagi rolga e'tibor qaratiladi. U har xil turdagi materiallarni, jumladan bosma manbalarni, raqamli vositalarni va ta'lim o'yinlarini o'rganadi va sifat, o'qituvchilar malakasini oshirish va resurslar mavjudligi bilan bog'liq muammolarni muhokama qiladi. Maqolaning yakunida ushbu materiallarni talabalarning o'rganishiga ta'sirini maksimal darajada oshirish uchun o'qitishga integratsiya qilish bo'yicha eng yaxshi amaliyotlar taklif etiladi.

Kalit so'zlar: Didaktik materiallar, boshlang'ich ta'lim, o'quvchilarning faolligi, o'quv natijalari, kognitiv rivojlanish, o'quv o'yinlari, raqamli vositalar, o'qituvchilarning malakasini oshirish, tabaqalashtirilgan ta'lim, ilg'or tajribalar.

Kirish

Didaktik materiallar, ayniqsa, boshlang'ich ta'limda o'quv jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u yerda o'quvchilarning ilmiy va kognitiv rivojlanishiga zamin yaratadi. Darsliklar, ish kitoblari, multimedia resurslari, o'quv o'yinlari va manipulyatorlarni o'z ichiga olgan ushbu materiallar nafaqat o'rganishni yanada interaktiv va qiziqarli qiladi, balki nazariy tushunchalarni aniq o'rganish tajribasiga aylantirishga yordam beradi. Boshlang'ich ta'lim bosqichida bolalarda o'qish, yozish, hisoblash va masalalar yechish kabi fundamental ko'nikmalar shakllanayotganda, turli va samarali didaktik materiallardan foydalanish bu tushunchalarni yaxshi tushunish va ularni eslab qolishda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim dasturlari, onlayn platformalar va interfaol doskalar kabi raqamli vositalarning tobora ortib borayotgan integratsiyasi an'anaviy didaktik materiallarni to'ldiradi va yanada dinamik, shaxsiylashtirilgan va o'quvchilarga yo'naltirilgan o'rganish imkoniyatlarini taklif qiladi. Ushbu yutuqlar talabalarning turli ehtiyojlarini qondirishga yordam beradi va individual ta'lim uslublariga mos keladigan tabaqalashtirilgan ta'lim beradi. Biroq, ushbu materiallarning ijobiy ta'lim natijalarini rag'batlantirishdagi muvaffaqiyati bir qancha omillarga bog'liq, jumladan, resurslarning

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

sifati va maqsadga muvofiqligi, o'qituvchining ularni darslarga samarali qo'shish qobiliyati va turli xil ta'lim kontekstlarida resurslardan foydalanish imkoniyati.

Didaktik materiallarning keng qo'llanilishiga qaramay, ularni amalga oshirishda muammolar mavjud. O'qituvchilar malakasining yetarli darajada emasligi, yetarli mablag' bilan ta'minlanmagan maktablarda resurslarning cheklanganligi va mavjud materiallarning har xil sifati kabi muammolar ularning samaradorligiga to'sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, asosiy pedagogik tamoyillarni hisobga olmagan holda materiallarga haddan tashqari tayanish ularning imkoniyatlarini cheklashi mumkin.

Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda didaktik materiallarning turlari, afzalliklari va muammolarini o'rganish orqali ularning samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Shuningdek, u talabalarning o'rganishini qo'llab-quvvatlash va ularning salohiyatini oshirish uchun ushbu materiallardan foydalanish bo'yicha eng yaxshi amaliyotlarni ta'kidlaydi. Oxir oqibat, maqsad yosh o'quvchilarning ta'lim tajribasini oshirish, o'qitish va o'rganishning samarali va mazmunli bo'lishini ta'minlashda didaktik materiallarning o'ylangan, muvozanatli integratsiyasi muhimligini ta'kidlashdir.

Materiallar va usullar

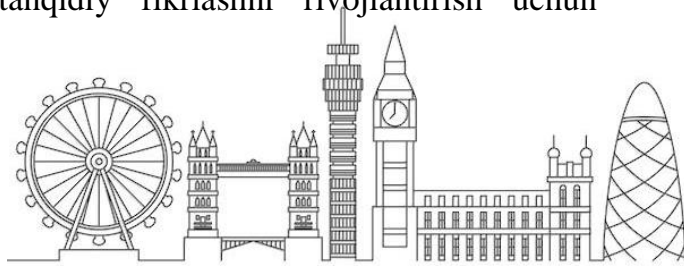
Ushbu tadqiqotda foydalanilgan materiallar xilma-xil bo'lib, boshlang'ich ta'lim muassasalarida keng tarqalgan didaktik resurslarni qamrab oladi. Ushbu materiallar turli xil ta'lim uslublari va o'qitish usullarini aks ettirish uchun to'rtta asosiy turga bo'lingan.

Bosma materiallar: Darsliklar, ish daftarlari, kartochkalar va faoliyat varaqlari kabi an'anaviy bosma materiallardan foydalanilgan. Ushbu materiallar o'qish, yozish, matematika va tabiiy fanlar bo'yicha asosiy ko'nikmalarni mustahkamlash uchun zarurdir. Asosiy e'tibor mavzuga xos bo'lgan va umumiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun mo'ljallangan, masalan, tushunish mashqlari va grammatika mashqlari kabi materiallarga qaratildi.

Raqamli asboblari: Raqamli resurslar, jumladan, ta'lim dasturlari, interaktiv o'quv platformalari va multimedia vositalari tadqiqotga kiritildi. Bu vositalar interaktiv elektron kitoblar, til o'rganishni qo'llab-quvvatlaydigan o'yinlar va matematika va fan bo'yicha amaliyotni taklif qiluvchi veb-saytlar kabi dasturlarni o'z ichiga oladi. Interfaol proyektorlar va doskalardan foydalanish ham kuzatildi, chunki bu vositalar tushunishni kuchaytirish uchun qiziqarli vizual va videolarni namoyish qilish orqali darslarni hayotga tatbiq etishga yordam beradi.

Manipulyatsiyalar va ko'rgazmali qurollar: Jismoniy ob'ektlar o'quvchilarga, xususan, matematika va fan kabi mavzularda tushunchalarni tasavvur qilish va manipulyatsiya qilishda yordam berish uchun ishlatilgan. Sanoq bloklari, geometrik shakllar, o'lchash asboblari, ko'rgazmali diagrammalar kabi buyumlar amaliy o'rganish uchun taqdim etildi. Grammatika, tarix va geografiya kabi mavzularda xotira va asosiy tushunchalarni tushunishga yordam berish uchun jadvallar va plakatlar ham namoyish etildi.

O'quv o'yinlari: O'yinlar darsda ham, uyda ham qiziqarli, interaktiv tarzda o'rganishni mustahkamlash uchun ishlatilgan. Bular tanqidiy fikrlashni rivojlantirish uchun

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

mo'ljallangan stol o'yinlari, karta o'yinlari, boshqotirmalar va muammolarni hal qilish to'plamlarini o'z ichiga oladi. An'anaviy o'quv materiallarini to'ldirish uchun planshetlar va kompyuterlardagi raqamli ta'lim o'yinlari ham ishlatilgan.

Usullari

Tadqiqotda boshlang'ich ta'limda didaktik materiallarning samaradorligini baholash uchun sifat va miqdoriy ma'lumotlar to'plash usullarini birlashtirgan aralash uslubli tadqiqot loyihasi qo'llaniladi.

Ta'limda didaktik materiallardan foydalanish bo'yicha oldingi tadqiqotlar va mavjud tadqiqotlarni o'rganish uchun keng qamrovli adabiyotlar tahlili o'tkazildi. Ko'rib chiqish an'anaviy va raqamli materiallarning samaradorligiga e'tibor qaratdi, ularning talabalarning o'rganishi, faolligi va ishlashiga ta'sirini ta'kidladi. Bundan tashqari, o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha tadqiqotlar va ushbu materiallardan turli ta'lim sharoitlarida foydalanish muammolari tahlil qilindi.

Sinfidagi kuzatuvlar: Kuzatuv tadqiqoti turli didaktik materiallardan foydalanilgan sinflarda olib borildi. Maqsad o'qituvchilarning ushbu resurslarni o'z darslariga qanday integratsiyalashgani, o'qituvchilarning faolligi darajasi va umumiy ta'lim natijalariga ta'sirini kuzatish edi. Matematika, tilshunoslik, tabiatshunoslik kabi turli fanlar bo'yicha materiallardan foydalanish va talabalarning ushbu manbalar bilan o'zaro munosabatiga alohida e'tibor qaratildi.

So'rovlar va intervyular: Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik materiallarni, jumladan, ularning afzalliklari, qiyinchiliklari va samaradorligini idrok etishlarini baholash uchun so'rovnomalar o'tkazildi. Bundan tashqari, ushbu materiallardan haqiqiy sinf sharoitlarida foydalanish bo'yicha sifatli tushunchalarni to'plash uchun o'qituvchilar, talabalar va ma'murlar bilan suhbatlar o'tkazildi. O'qituvchilar o'z tajribalarini turli materiallar bilan o'rtoqlashdilar, talabalar esa o'z xohish-istaklari va turli manbalar bilan shug'ullanishlari haqida fikr bildirishdi.

Talabalar faoliyatini tahlil qilish: Didaktik materiallarning o'quv yutuqlariga ta'sirini baholash uchun talabalarga oldindan va keyingi baholashlar o'tkazildi. Baholashda o'qituvchilarning matematika, tilshunoslik va tabiatshunoslik kabi fanlar bo'yicha yutuqlari aniq didaktik materiallar kiritilishidan oldin va keyin o'Ichandi. Ushbu tahlil ushbu resurslardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan talabalar faoliyatida biron bir yaxshilanish bor-yo'qligini aniqlashga yordam berdi.

Fokus-guruhlar: Talabalar bilan turli xil didaktik materiallar bilan tajribalarini o'rganish uchun fokus-guruhlar o'tkazildi. Ushbu munozaralar talabalarning xohish-istaklarini, materiallar ularning o'qishiga qanday ta'sir qilganini va qaysi manbalar ular uchun eng qiziqarli ekanligini tushunishga qaratilgan edi. Talabalarning fikr-mulohazalari foydalanish qulayligi va o'rganishni qo'llab-quvvatlash nuqtai nazaridan turli materiallarning samaradorligi haqida qimmatli tushunchalar berdi.

O'rganib chiqishlar: Turli didaktik materiallarni o'z sinflarida muvaffaqiyatli tatbiq etgan maktablarda amaliy misollar o'tkazildi. Ushbu amaliy tadqiqotlar maktablar va

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

o'qituvchilar o'quvchilarning o'qishini qo'llab-quvvatlash uchun turli resurslarni qanday birlashtirganligi haqida batafsil misollar keltirdi. Keys tadqiqotlari ta'lim natijalarini yaxshilashda ushbu materiallarning muvaffaqiyatiga hissa qo'shgan eng yaxshi amaliyot va strategiyalarni aniqlashga yordam berdi.

Ushbu usullarni birlashtirgan holda, tadqiqot boshlang'ich ta'limda didaktik materiallarning o'rni va samaradorligini har tomonlama baholaydi, ularning o'quvchilar bilimiga, o'qituvchilarning amaliyotiga va umumiy sinf dinamikasiga ta'sirini o'rganadi. Ushbu tadqiqot natijalari boshlang'ich maktab sharoitida o'quv materiallaridan samarali foydalanish bo'yicha ilg'or tajriba va tavsiyalar haqida ma'lumot berishga qaratilgan.

Natijalar va muhokama

Natijalar

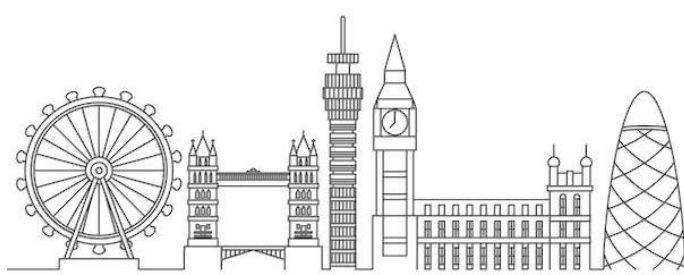
Tadqiqot boshlang'ich ta'limda didaktik materiallarning samaradorligiga oid bir qancha muhim xulosalarni ochib berdi. Ushbu topilmalar turli materiallardan foydalanish bilan bog'liq ijobiy ta'sir va qiyinchiliklarni ta'kidlaydi.

Talabalarning faolligiga ta'siri: Darsda turli didaktik materiallardan foydalanilganda, talabalar faolligini ko'rsatdilar. Ayniqsa, o'quv o'yinlari, raqamli vositalar va manipulyatorlar o'quvchilar e'tiborini tortdi va faol ishtirok etishga undadi. Kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, interfaol resurslar kiritilganda, ayniqsa, matematika va tabiatshunoslik kabi fanlar bo'lsa, o'quvchilar diqqatini darslarga ko'proq e'tibor qaratishadi.

Ta'lim natijalarini yaxshilash: Oldindan va keyingi baholashdan to'plangan ma'lumotlar didaktik materiallar joriy etilgandan so'ng o'quvchilar faoliyatining sezilarli yaxshilanishini ko'rsatdi. Talabalar amaliy o'rganish uchun manipulyatorlardan foydalanilgan matematika kabi fanlarda yuqori darajadagi tushunishni namoyish etdilar. Xuddi shunday, interaktiv elektron kitoblar va raqamli ilovalar bilan shug'ullangan til fanlari talabalar o'qish materiallarini yaxshiroq tushunish va saqlashni ko'rsatdi.

O'qituvchilar tajribasi: O'qituvchilar didaktik materiallar bilan ijobiy tajribalar haqida gapirib, ular yanada dinamik va qiziqarli darslarni osonlashtirganini ta'kidladilar. Ko'pgina o'qituvchilar raqamli vositalar va multimedia resurslaridan foydalanishning afzalliklarini ta'kidlab o'tishdi, bu ularga ma'lumotni yanada xilma-xil usullarda taqdim etish imkonini berdi. Biroq, ba'zi o'qituvchilar resurslarning cheklanganligi, xususan, etarli mablag' bilan ta'minlanmagan maktablarda tashvish bildirishdi. Ba'zi raqamli vositalardan foydalanish bo'yicha o'qituvchilarning etarli darajada tayyorlanmaganligi ham qiyinchiliklarni keltirib chiqardi va bu resurslarning imkoniyatlarini chekladi.

Talabalar afzalliklari: Fokus-guruh muhokamalari shuni ko'rsatdiki, talabalar interaktiv va qiziqarli materiallarni, masalan, ta'lim o'yinlari va raqamli ilovalarni afzal ko'rishadi. Ko'pgina talabalar material bilan to'g'ridan-to'g'ri, masalan, hisoblash bloklari yoki raqamli vositalar orqali o'zaro aloqada bo'lishlari mumkin bo'lsa, o'rganishdan zavqlanishlarini aytishdi. Biroq, ba'zi talabalar, ayniqsa, o'qish va yozish vazifalariga e'tibor qaratishlari kerak bo'lganda, an'anaviy bosma materiallarni afzal ko'rishdi.

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

Materiallardan foydalanishdagi qiyinchiliklar: Didaktik materiallar odatda yaxshi qabul qilingan bo'lsa-da, bir qancha qiyinchiliklar aniqlandi. Raqamli vositalardan foydalanishning cheklanganligi, ayniqsa qishloq yoki kam moliyalashtirilgan maktablarda muhim muammo edi. Bu maktablarning o'qituvchilari ko'pincha byudjet cheklovlari yoki texnologik infratuzilmaning yo'qligi sababli raqamli resurslarni to'liq integratsiya qila olmas edi. Bundan tashqari, ish varaqlari kabi ba'zi materiallardan haddan tashqari foydalanish o'quvchilarning ishdan chiqishiga olib keldi va resurslardan foydalanishga muvozanatli yondashuv zarurligini ta'kidladi.

Manipulyatsiya va ko'rgazmali qurollarning samaradorligi: O'quvchilarga mavhum tushunchalarni tushunishda ayniqsa manipulyatsiya va ko'rgazmali vositalar samarali ekanligi aniqlandi. Misol uchun, geometrik shakllar va hisoblash bloklari o'quvchilarga matematik operatsiyalarni tasavvur qilishda yordam berdi, murakkab g'oyalarni yanada qulayroq qildi. Xuddi shunday, diagrammalar va plakatlar kabi ko'rgazmali qo'llanmalar fan va grammatika kabi mavzulardagi asosiy tushunchalarni mustahkamlash uchun foydali edi.

Muhokama

Ushbu tadqiqot natijalari didaktik materiallardan samarali foydalanilganda boshlang'ich ta'limda o'quvchilar faolligini va o'quv natijalarini sezilarli darajada oshirishi mumkin degan fikrni tasdiqlaydi. Raqamli vositalar va ta'lim o'yinlarining talabalarning faolligiga ijobiy ta'siri o'quvchilar e'tiborini saqlash va faol ishtirokini rivojlantirishda interfaol va multimedia resurslarining muhimligini ta'kidlaydigan mavjud tadqiqotlar bilan mos keladi. Ushbu vositalar, shuningdek, tabaqalashtirilgan ta'lim uchun imkoniyatlarni taqdim etadi, turli xil o'rganish uslublariga javob beradi va individual ehtiyojlarni qondirishga yordam beradi.

Biroq, tadqiqot muhim muammolarni ham ta'kidlaydi. Raqamli vositalar ko'p afzalliklarga ega bo'lsa-da, ularning samaradorligi ko'pincha texnologiya mavjudligi va o'qituvchilarning tayyorgarligi bilan cheklanadi. Resurslar kam bo'lgan sharoitlarda o'qituvchilar ushbu vositalarni o'z darslariga kiritishda qiynalishi mumkin, bu esa ularning raqamli resurslar salohiyatini maksimal darajada oshirish qobiliyatiga to'sqinlik qilishi mumkin. Bundan tashqari, manipulyatsiyalar va ko'rgazmali qurollar tushunishni rivojlantirishda samarali bo'lgan bo'lsa-da, ularning ta'siri ba'zan izolyatsiya qilingan holda yoki o'quv dasturiga to'g'ri integratsiya qilinmaganda kamaygan.

Natijalar, shuningdek, har xil turdagi materiallardan foydalanishni muvozanatlash muhimligini ta'kidlaydi. Raqamli vositalar va ta'lim o'yinlari o'zlarining interaktivligi uchun talabalar tomonidan ma'qullangan bo'lsa-da, darsliklar va ish kitoblari kabi an'anaviy materiallar uchun joy hali ham mavjud. Ushbu manbalar, ayniqsa, o'qish, yozish va yodlashni talab qiladigan vazifalar uchun foydalidir. Shuning uchun muammo har xil turdagi materiallar o'rtasida muvozanatni saqlash, har bir manbadan boshqalarni to'ldiradigan va umumiy o'rganish tajribasini yaxshilaydigan tarzda ishlatilishini ta'minlashdir.

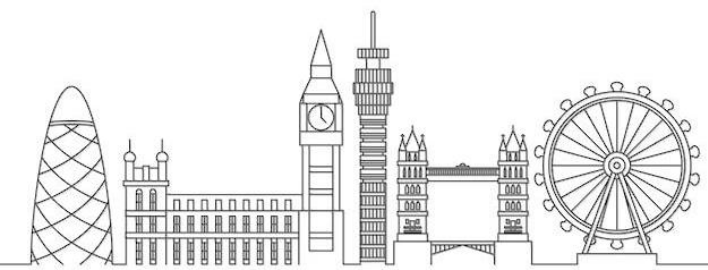
MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

O'qituvchilar malakasini oshirish didaktik materiallardan samarali foydalanishning hal qiluvchi omili sifatida namoyon bo'ldi. Ko'pgina o'qituvchilar raqamli vositalar va multimedia resurslarini o'qitish amaliyotiga integratsiya qilish qobiliyatini yaxshilash uchun kasbiy rivojlanish imkoniyatlari zarurligini bildirdi. Bu kelajakdagi ta'lim siyosatida pedagoglarni didaktik materiallar imkoniyatlarini maksimal darajada oshirish uchun zarur ko'nikma va bilimlar bilan qurollantirish uchun o'qituvchilar malakasini oshirishga ustuvor ahamiyat qaratish zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa qilib shuni ko'rsatadiki, didaktik materiallar to'g'ri qo'llanilganda o'quvchilarning bilim olishini qo'llab-quvvatlashda yuqori samara berishi mumkin. Muvaffaqiyatning kaliti resurslarning o'quv dasturiga to'g'ri kiritilishi, o'qituvchilarning tegishli tayyorgarlikdan o'tishi va maktablarning turli ta'lim ehtiyojlarini qondiradigan turli materiallardan foydalanish imkoniyatini ta'minlashdadir. Resurs mavjudligi va o'qituvchilarning tayyorgarligi bilan bog'liq muammolarni hal qilish orqali boshlang'ich ta'lim barcha talabalar uchun ta'lim natijalarini yaxshilash uchun didaktik materiallarning kuchidan yaxshiroq foydalanishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ushbu tadqiqot boshlang'ich ta'limda o'quv tajribasini oshirishda didaktik materiallarning muhim rolini ko'rsatdi. Topilmalar shuni ko'rsatadiki, bosma manbalardan tortib raqamli vositalar va manipulyatorlargacha bo'lgan turli materiallardan samarali foydalanilganda o'quvchilarning faolligini oshirish, ta'lim natijalarini yaxshilash va turli xil ta'lim uslublarini qo'llab-quvvatlash mumkin. O'quv o'yinlari va interfaol raqamli platformalar, xususan, o'quvchilarning ishtiroki va bilimlarini saqlanishini kuchaytirishi aniqlandi. Shu bilan birga, tadqiqot didaktik materiallarning imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarish uchun hal qilinishi kerak bo'lgan bir qancha muammolarni ham aniqladi. Bularga texnologiyadan foydalanishning cheklanganligi, xususan, kam moliyalashtirilgan maktablarda va raqamli resurslarni o'quv dasturiga samarali integratsiya qilish uchun o'qituvchilar malakasini oshirish zarurati kiradi. Bundan tashqari, darsliklar va ish kitoblari kabi an'anaviy materiallar qimmatli bo'lib qolsa-da, o'rganishni optimallashtirish uchun har xil turdagi resurslarni birlashtirgan muvozanatli yondashuv zarur. Xulosa qilib aytganda, didaktik materiallar boshlang'ich ta'limda muhim vosita bo'lib, o'quvchilarning faolligi va o'quv yutuqlariga sezilarli hissa qo'shadi. Ushbu materiallar eng samarali bo'lishi uchun maktablar resurslardan teng foydalanishni ta'minlashi, o'qituvchilarning doimiy kasbiy rivojlanishini ta'minlashi va materiallarni o'quv dasturiga puxta o'ylangan holda kiritishi kerak. Ushbu sohalarni hal qilish orqali biz boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun yanada dinamik, inklyuziv va samarali ta'lim muhitini yaratishimiz, pirovardida ularning ta'lim natijalarini yaxshilashimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduazizov, B. (2020). Boshlang'ich ta'limda innovatsion o'quv metodlarini qo'llash. Tashkent: O'qituvchi nashriyoti. B.45-49.
2. Akhmedov, F. (2018). Didaktik materiallar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni. Toshkent: Ma'naviyat va ma'rifat nashriyoti. B.67-70.
3. Babadjanov, S. (2019). Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlar. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, B.12-15.
4. G'ulomov, R. (2021). Boshlang'ich ta'limda didaktik materiallardan foydalanish samaradorligi. Toshkent: O'zbekiston pedagogika akademiyasi nashriyoti. B.98-101.
5. Ismoilov, A. (2017). Ta'limda o'quv vositalarining rolini o'rganish. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti. B.23-25.
6. Karimov, D. (2020). O'qituvchilar uchun didaktik materiallarni tanlash va ulardan foydalanish. Tashkent: Iqtisod-moliya nashriyoti. B.54-57.
7. Shomurodov, S. (2022). Boshlang'ich sinfda o'quv materiallarining samarali integratsiyasi. Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti nashriyoti. B.34-38.
8. Yusupov, T. (2021). O'qitish metodlari va didaktik vositalar. Toshkent: Ilm va ta'lim nashriyoti. B.76-80.
9. Zaynidinov, A. (2019). Boshlang'ich ta'limda o'quv metodlari va materiallarining interaktivligi. Nukus: Nukus davlat universiteti nashriyoti. B.42-45.

